

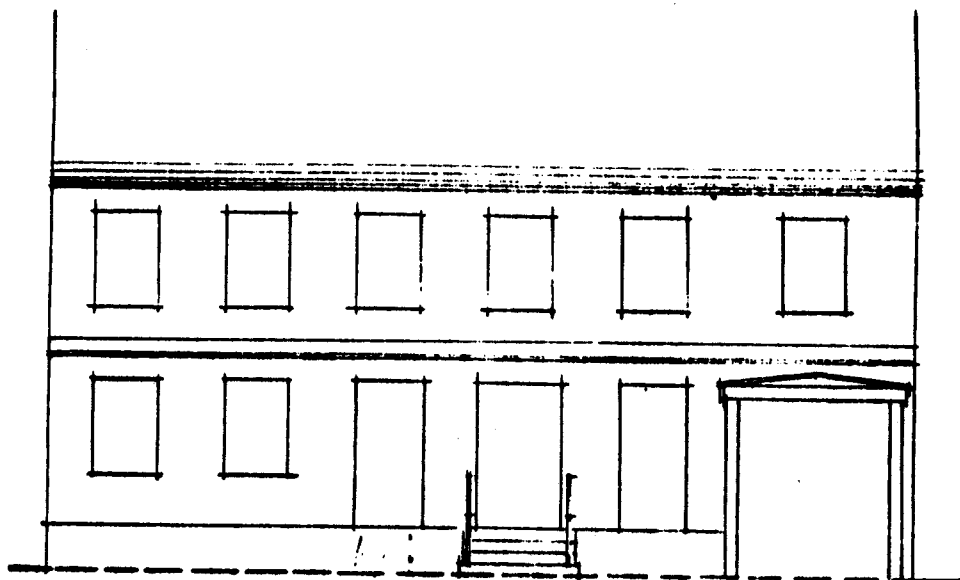
AXELTORV 11

matr. nr. 223

NÆSTVED

NÆSTVED MUSEUM
UNDERSØGELSE 1986

NÆM 86:276

NÆSTVED MUSEUM 1987

AXELTORV 11

matr. nr. 223, Næstved

Ejendommen Axeltorv 11, som i dag huser Den danske Bank, beskrives i Næstved Grundtakst fra 1682.

Forhuset bestod den gang af 10 fag bindingsværk i 2 etager med port i 2 fag. Under huset var der en kælder, opgjort til 6 fag. Ved bagsiden af huset var der en lude langs 8 fag, dvs. luden startede ved porten.

Ejendommen kan nu følges op gennem 17- og 1800-årene i brandtaksationerne. 1801-09 forhøjedes en del af luden til 2 etager, og omkring 1830 var hele luden ført op i 2 etagers højde og regnedes nu ikke længere for en lude, men blev beskrevet som en integreret del af forhuset.

Grundmålene for forhus og lude, i 1682 opregnet i alen, svarer nøje til bygningens senere grundmål.

Ved en ombygning på ejendommen i 1973 fandt man en porthammer med inskription for borgmester Rasmus Jørgensen Skriver og hans hustru Magdalene Mogensdatter.

Rasmus Jørgensen Skriver var borgmester i Næstved i perioden 1622-46. Han døde i 1651. Familien er begravet i Sct. Peders kirke, hvor deres epitafium fra 1625 endnu findes sammen med en gravsten over 7 af ægteparrets børn.

Porthammeren stammer sandsynligvis fra ejendommens port mod Axeltorv. Porthammeren er mærket AIIII (9) i dekstre ende, svarende til, at huset havde 10 fag, hvoraf porten fyldte fagene 9 og 10 regnet fra syd. Porthammeren er savet igennem med et skråt snit, tydeligvis med henblik på, at den skulle tages ud af portens stolper, uden at man var nødt til at flytte på disse.

Senere blev hammertræet samlet igen ved hjælp af jernbeslag, holdt af jernbolte i gennemgående huller. Således sammenføjet blev porthammeren

genanvendt som bjælke indtil 1973, da den overgik til Næstved Museum.

Ejendommens facade mod Axeltorv blev ombygget i midten af 1860'erne, idet bindingsværksfacaden blev erstattet af en grundmuret facade. Porthammeren er rimeligvis taget ud af sin plads ved denne lejlighed. Ved ombygningen blev facadens fagtakt ændret radikalt fra de gamle 10 fag til kun 6 fag, hvoraf porten udgør ét, bredt fag. Den nye fagtakt er bevaret til i dag.

Den gamle fagtakt i bygningen kan læses ud af en opmåling fra 1916, foretaget i forbindelse med en ændring af facadens dør- og vinduesplacering. Opmålingen viser, at de 6 sydligste fag endnu var bevaret i 1.salsgårds side. (se s.4)

Yderligere vidnesbyrd om den gamle fagtakt dukkede frem i 1986 under reparationsarbejde i banklokalet. Arbejdet implicerede nedtagning af loftsplader lige inden for indgangen og inde midt i banklokalet. Herved afdækkedes det gamle loft med sine bjælker i den gamle fagtakt og de overliggende loftsbrædder.

Bjælker og brædder bærer en bemaling i farverne hvid, gul, rød og blå-grå. Motiverne i det blotlagte parti ved indgangen omfatter akanthusblade og stiliserede blomster i barok stil.

Næstved Museum har fotograferet dette parti, som nu igen er skjult under loftsplader. (se s.6)

Bemalingen på loftet leder tankerne hen på en tilsvarende loftsbemaling fra ejendommen Østergade 54 i København, dateret til 1641.

Som det vil være fremgået af det foregående, er det en datering, som svarer til den datering, porthammeren angiver, nemlig 1622-46.

Midt inde i banklokalet var det blotlagte bjælkeloft overmalet med brun-grøn maling, men gennem sprækker i denne overmaling sås rød maling, som antyder, at blomstermotiverne kan genfindes også her. Store partier af det bemalede loft kan altså være bevaret under overmalinger og nyere loftsplader.

De ændringer, som forhuset har været udsat for gennem århundreder, gør det vanskeligt at erkende den stående bygning som det, den egentlig er: en toetagers bindingsværksbygning i 10 fag, efter porthammer og loftsbe-maling at dømme bygget i perioden 1622-46, medens borgmester Rasmus Jørgensen Skriver var ved fuld magt.

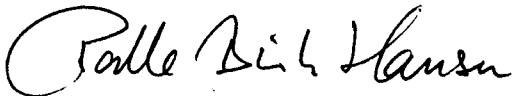
Dette forhold bør man være opmærksom på, hvis den situation skulle opstå, at bygningen skulle erstattes af et nyt hus.

En eventuel nedrivningstilladelse bør helt klart forudsætte en detaljeret undersøgelse og dokumentation af de bevarede dele af bindingsværkshuset fra 1600-årene.

En anden mulighed er naturligvis, at man ved lejlighed undersøger loftet nærmere med henblik på en eventuel frilægning af bemalingen. Da det er det eneste kendte loft af sin art i Næstved, ville det blive en seværdighed af særdeles høj klasse for beboere og turister i byen.

Sagen er i øvrigt et godt eksempel på, hvilken betydning det kan have at holde øjnene åbne, når der foretages reparationer også i huse, som ikke umiddelbart afslører sig som særlig spændende.

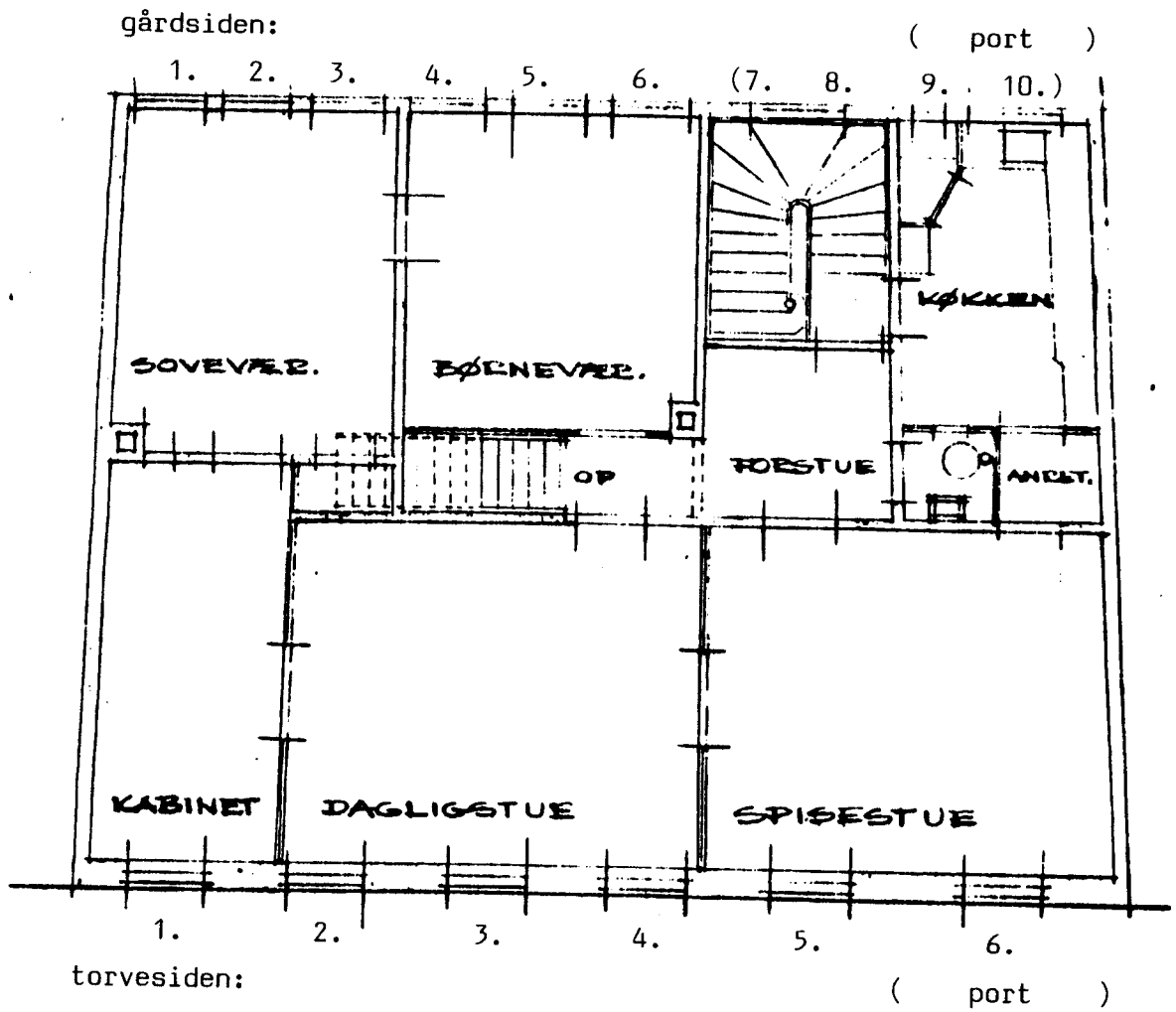
Næstved Museum 11.marts 1987

Palle Birk Hansen
museumsleder

Axeltorv 11

Plan af 1.sal, opmålt 1916
(med senere ændringer)

AXELTORV nr.	9	10	11
matr.nr.	225	224	223
	Axelhus		

Axeltorvs vestfront, fotograferet ca. 1868-69.

Bindingsværksbygningen Axeltorv 10 får grundmuret facade i 1869.

Axeltorv 11 har allerede fået sin grundmurede facade.

Axeltorv 11

Fotografi af det bemalede loft lige inden for bankens nuværende indgang, dvs. i bindingsværksbygningens 8. fag regnet fra syd.

foto: Jens Olsen, Næstved Museum

AXELTORV 11Liste over ejere

- 1651	borgmester Rasmus Jørgensen Skriver
1682	salig mester Christian Bartskers børn og hr.Oluf i Skelby
1736	musikant Wettermann
1761	musikant Schindlers enke
1781	musikant Christian Kragh
(1781 - 1791)	værtshusmand Ludvig August
1791	købmand Meyland
(1801 - 1808)	prokurator? Baggesen
1808	bager Christen Jacobsen
(1810 - 1837)	bager Jacobsen
1841 - 1916	tobaksfabrikant Knudsen
1916	købmand Jens Rye
1923	købmand F.M.Springer
1949	revisorass. Viggo Jensen
1987	Den danske Bank

KILDER OG LITTERATURRASMUS JØRGENSEN SKRIVER OG MAGDALENE MOGENSDATTER

- generelt: Rasmus Nielsen: Næstved købstads Historie 1-4, 1925-32
hefte 3: s. 69, 76 og 89
hefte 4: s. 35 og 48
- epitafium Danmarks Kirker, Præstø amt,
Sct.Peders kirke, Næstved, s.108
- gravsten Danmarks Kirker, Præstø amt,
Sct.Peders kirke, Næstved, s.124
- porthammer Næstved Museum
NÆM 73:581
- loftsbemaling ejendommen Axeltorv 11
sammenlign.
Gorm Benzon: Gamle danske lofter, 1980
s.36 og 47.

EJERLISTEN

bygger på udskrifter af kilder, foretaget af
Næstved Bygningsregistrering, Næstved Museum

AXELTORV 11TOBAKSFABRIK 1841-1916

C.H.Knudsens erindringer
Næstved Museum 83:141

KILDER OG LITTERATUR

RASMUS JØRGENSEN SKRIVER OG MAGDALENE MOGENSDATTER

- generelt: Rasmus Nielsen: Næstved købstads Historie 1-4, 1925-32
 hefte 3: s. 69, 76 og 89
 hefte 4: s. 35 og 48
- epitafium Danmarks Kirker, Præstø amt,
 Sct.Peders kirke, Næstved, s.108
- gravsten Danmarks Kirker, Præstø amt,
 Sct.Peders kirke, Næstved, s.124
- porthammer Næstved Museum
 NÆM 73:581
- loftsbemaling ejendommen Axeltorv 11 NÆM 86:276
 sammenlign.
 Gorm Benzon: Gamle danske lofter, 1980
 s.36 og 47.

EJERLISTEN

bygger på udskrifter af kilder, foretaget af
 Næstved Bygningsregistrering, Næstved Museum

AXELTORV 11

TOBAKSFABRIK 1841-1916

C.H.Knudsens erindringer
 Næstved Museum 83:141